

VOORUITGANG

tussen duim en wijsvinger, de pink daarbij lichtelijk geheven - 'postzegelde' dan eiste hij absolute rust om postfrisheid en tanding van de tussen de middag verworven aanwinst optimaal te kunnen beoordelen. Wij kinderen hadden in die nog tv-loze jaren vijftig de keus tussen onhoorbaar met een boek in de hoek van datzelfde vertrek of vluchten naar het eigen kamertje. Wellicht heeft dat vrijheidsbeperkende neveneffect van vaders filatelie onbewust een weerzin gewekt tegen het verzamelen in het algemeen en dat van postzegels in het bijzonder. Toen mijn vader nu al weer bijna dertig jaar geleden overleed, en de rook van zijn laatste sigaar definitief was opgetrokken, gaf geen van zijn drie kinderen blijk van enige belangstelling voor de omvangrijke en zeer bijzondere collectie die hij naliet. Zijn zegels zijn geveild en - losgemaakt uit hun door mijn vader geschapen, hechte onderlinge verband - lang geleden weer afzonderlijk in de albums van andere, maar waarschijnlijk even fanatieke verzamelaars terechtgekomen.

In de verzamelende mens zijn de oerdriften van zijn prehistorische voorouders nog onverminderd actief. Maar anders dan bij die jagers en verzamelaars van weleer het geval moet zijn geweest, is dit verzamelen, dat in de juiste zin des woords tegelijk ook een onophoudelijk jagen impliceert, niet langer cruciaal voor het voortbestaan van de soort. Sinds latere versies van *homo sapiens* zich als boer vestigden, lijkt wat bekend staat als verzamelwoede een nutteloos geworden, maar soms ronduit hinderlijke nawee uit de menselijke evolutie.

De verzamelaar is een tot kleptomanie neigend spullenbeest dat als zodanig eerder verwant lijkt aan hamster en eekhoorn dan aan de aap. En voor wie voorbij wil zien aan postzegel, sigareband of suikerzak, zit uiteindelijk in ieder mens wel een of andere verzamelaar verborgen. Met wat welwillendheid kan zelfs de gehele vooruitgang van de menselijke beschaving, vanaf de uitvinding van het wiel tot die van de *cyberspace* aan toe, beschouwd worden als gericht op het zo snel en efficiënt mogelijk verzamelen, al was het maar van zoveel mogelijk geld.

Maar volgens mijn vader zou dat laatste uiteraard al lang geen verzamelen meer hebben mogen heten. Een verzamelaar is geen op financiële winst beluste streber, maar juist een bedachtzame fijnproever die, in stilte en bij voorkeur onopgemerkt door derden, zijn collectie postzegels, munten, vingerhoeden, bierviltjes, *dinky toys*, telefoonkaarten of stofzuigers koestert.

Stofzuigers?! Jawel: stofzuigers. Want geen object zo triviaal of er is wel iemand die er ergens ter wereld een collectie van aanlegt. En stofzuigers vormen toevallig een verzamelobject waaraan *Klaas Ritsema* geen weerstand kan bieden. Een van de vele objecten, overigens. Want er zijn eigenlijk maar weinig dingen die *Ritsema* niet verzamelt. Veel van zijn favoriete objecten hebben iets met techniek en een vorig beroep te maken (stoommachines bijvoorbeeld, en elektrische treinen). Maar zijn verzamelwoede lijkt bij voorkeur gericht op dingen die omvangrijk en onhandelbaar zijn. Zoals de enorme verzameling historische radiomeubels waarvan hij zich ook al de trotse eigenaar mag noemen. En die stofzuigers dus.

Grootste vijand van zo'n verzamelaar is uiteraard de per definitie beperkte ruimte van de eigen woning. Maar *Ritsema* heeft daar enkele jaren terug iets briljants op bedacht. Hij begon het Verzamelmuseum, dat hij eerst in zijn woonplaats Stadskanaal vestigde, maar dat sinds een jaar in een voormalige boerderij annex drijfriemenfabriek in hartje Veenendam is ondergebracht.

Het lijkt een pleonasme: zoals elk museum in wezen ook een Museum van de Vooruitgang is, zou iedere museale instelling - kunstzinnig dan wel educatief georiënteerd - wat mij betreft ook Verzamelmuseum mogen heten. Maar de opzet van dit Oost-Groningse initiatief is desondanks beslist uniek. Niet alleen heeft *Ritsema* heel handig een gerieflijk onderkomen voor zijn eigen, thuis niet meer te bergen collecties gecreëerd, maar bovendien krijgen zo andere verzamelaars uit het hele land ook de gelegenheid hun verzameling gedurende een bepaalde periode onder ogen te brengen van een breed publiek.

En verzamelaars die dat willen zijn er genoeg, zo blijkt uit een bezoek

aan het Verzamelmuseum. *Klaas Ritsema* leidt me persoonlijk rond langs de Japanse lucifersmerken ("platgoed" noemt *Ritsema* dit soort handzame verzamelobjecten), het groen geëmailleerde keukengerei en wijst op de onafzienbare rij knikkerspelen aan de wand (ook alweer een eigen collectie) en de gifkast met inhoud in de hoek, afkomstig van een failliete Oost-Groningse apotheker. Dat hij wat langer stilstaat bij zijn verzameling radiomeubels, de eerste generatie televisietoestellen en bandopnameapparaten, zij hem, omwille van zijn aanstekelijk enthousiasme voor deze apparaten waarvan hij alle bijnamen kent, graag vergeven. Na de vingerhoeden, stofzuigers, droogkappen, ondersteken, puddingvormen, schaatssen, strijkijzers, Disney-figuren en kroonkurkwippers, staan we tenslotte stil bij een verzameling verchromde broodroosters. Ik durf het *bijna* niet te vragen, maar hij geeft het, wat beschaamd haast, zelf ongevraagd al toe: alweer een *Ritsema*-collectie.

Mijn vader verzamelde postzegels, *Klaas Ritsema* verzamelt alles, met en zonder snoer, en het Verzamelmuseum verzamelt verzamelaars en hun verzamelingen. En ik? Samen met mijn collega's, en vaak vergezeld van dochter Sophie, heb ik de afgelopen jaren in deze rubriek voor u musea verzameld. Daaraan komt met deze aflevering dan een eind. Niet omdat de musea op zijn - verre van dat - maar omdat de meeste *typen* musea inmiddels de revue wel gepasseerd zijn: de ambachtelijke musea, de thematische en historische collecties, de educatieve centra en de moderne, want 'interactieve doe-musea'. De talloze boeiende en spectaculaire, maar hier niet ter sprake gebrachte musea laat ik graag aan uw eigen ontdekkingsdrift en verzamelwoede over. Met de museumgids in de hand moet het geen enkel probleem zijn om onbekommerd aan die aandrang toe te geven.

Het Verzamelmuseum is gevestigd aan het Beneden Oosterdiep 60 in Veendam en is dagelijks geopend: van maandag tot en met vrijdag van 9.30 tot 16.30 uur, op zaterdag en zondag van 10.30 tot 16.30. Telefoon: (05987) 21122.